

Ako som sa stala pani
LEWISOVOU

*Nepravdepodobný príbeh lásky
medzi Joy Davidmanovou
a C. S. Lewisom*

PATTI CALLAHANOVÁ

Ako som sa stala pani

LEWISOVOU

Ako som sa stala pani
LEWISOVOU

— ROMÁN —

*Nepravdepodobný príbeh lásky
medzi Joy Davidmanovou
a C. S. Lewisom*

PATTI CALLAHANOVÁ

i527.net
vydavateľstvo

Copyright © 2018 by Patti Callahan Henry

Originally published in English under the title *Becoming Mrs. Lewis*
by arrangement with Thomas Nelson,
a division of HarperCollins Christian Publishing, Inc.
All rights reserved.

Všetky práva vyhradené. Bez predchádzajúceho písomného povolenia vydavateľa nesmie byť žiadna časť publikácie reprodukováaná, uložená do vyhľadávacieho systému alebo prenášaná v akejkoľvek forme či akýmkoľvek spôsobom – napríklad elektronicky, kopírovaním, nahrávaním. Výnimkou sú krátke citácie recenzií v tlačenej podobe.

Slovenské vydanie:
Copyright © i527.net, s.r.o., 2020
www.i527.net

ISBN 978-80-89822-55-3

*S velkou láskou venované
Joy a Jackovi*

PREDSLOV

*„Nevolali by ste ma,
keby som ja nebol volal vás.“*

Aslan, Strieborná stolička, C. S. Lewis

1926

Bronx, New York

Hneď na začiatku nás spojil Veľký lev. Teraz je mi to už jasné. Zblížili sme sa vďaka tej dravej a zároveň nežnej šelme; zblížili sme sa pomaly, nevyhnutne, naprieč časom a ponad oceán. Zblížili sme sa naprieč obranným hradbám, ktoré sme si vo svojich životoch vybudovali. Nechystal sa nám to uľahčiť – nikdy to nerobil.

Bolo to v lete roku 1926. Môj malý brat Howie mal vtedy sedem rokov a ja jedenásť. Klakla som si k jeho posteli a jemne som mu zatriasla ramenom.

„Podme,“ zašepkala som. „Už spia.“

V ten deň som sa domov vrátila s vysvedčením, na ktorom v dlhom rade jednotiek vytlačených na bavlnenom papieri nezmazateľne vyčnievala jediná dvojka.

„Otec.“ Dotkla som sa jeho ramena a on zodvihol zrak od písomiek, ktoré práve hodnotil. Práce svojich študentov známkoval červenou ceruzkou. „Tu je moje vysvedčenie.“

Prešiel ho očami za okuliarmi, ktoré mal na konci nosa a pripomínali jeho ukrajinských predkov. Do Ameriky prišiel ešte ako dieťa a pri vstupe mu na Ellis Islande zmenili meno z Yosefa

na Josepha. Postavil sa oproti mne a zodvihol ruku. Mohla som ustúpiť; vedela som, čo bude nasledovať v rodine, ktorá kládla najväčší dôraz na asimiláciu a výsledky.

Jeho otvorená dlaň bleskovo preletela priestorom medzi nami – ten priestor bol plný radostného očakávania, že moje výsledky prijme a pochváli ma za ne – a dopadla na ľavé líce; keď narazila koža na kožu, ozvalo sa tľapnutie, ktoré mi bolo dôverne známe. Hlavou mi trhlo doprava. Úder štípal ako vždy; dosť dlho na to, aby som ho cítila počas celého slovného bičovania, ktoré po ňom nasledovalo. „Lajdácka práca nemá v našej rodine miesto.“

Nie, v našej rodine naozaj nemala miesto. *Absolútne* v nej nemala miesto. Hoci som mala len jedenásť rokov, bola som už v prvom ročníku na strednej škole. Vedela som, čo sa odo mňa očakáva: musím sa viac snažiť, byť lepšia a prekonať všetky príkoria, až kým nakoniec nenájdem cestu k úspechu a nedokážem, že za to stojím.

V noci som však s Howiem prežívala tajné chvíle. Za tmy sa vo svojej izbe postavil, pričom jeho malé tenisky sa mu zamotali do plachty. Usmial sa na mňa. „Topánky už mám obuté. Som pripravený.“

Potlačila som smiech a chytila ho za ruku. Nehybne sme stáli a počúvali, či okrem vlastného dýchania nezačujeme aj cudzie. Nič.

„Poďme,“ povedala som a on svoju drobnú ruku vložil do mojej: dôveroval mi.

Z hnedej pieskovej budovy sme sa vykradli na prázdne ulice Bronxu. Zápach vlhkých odpadkov, typický pre celé mesto, bol rovnako odpudivý ako smrad v metre. Chodníky boli ako temné rieky, pouličné lampy žiarili ako malé mesiace a vysoké budovy nás chránili od okolitého sveta. Mesto bolo tiché a v túto poľnočnú hodinu pôsobilo zdanlivo bezpečným dojmom. S Howiem sme sa vydali na výpravu; chceli sme vyslobodiť ďalšie zvieratá, ktoré ľudia uväznili v klietkach a nútili ich správať sa zdvorilo vo svete, ktorému nerozumejú. Chceli sme vyslobodiť ďalších obyvateľov zoologickej záhrady v Bronxe.

O niekoľko minút sme dorazili k bráne na ulici Fordham Road a ako vždy sme sa na chvíľu zastavili, aby sme potichu

hľadeli na Rockefellerovu fontánu – na tri poschodia mramorových sôch detí sediacich v mušliach; na morské panny, ktoré ich držali na zdvihnutých rukách; na obrovského hada omotaného okolo masívneho hlavného stĺpa; na hada s otvorenými ústami pripravenými zahryznúť sa. Voda zvrchu padala ako dážď a naše kroky a šepot v nej zanikali. Prešli sme k malej diere na opačnej strane oplotenia a prešmykli sme sa cez ňu.

Naše spoločné tajné cesty do polnočnej zoologickej záhrady sme milovali – milovali sme domček pre papagáje a množstvo pestrofarebných tvorov, ktoré sa v ňom nachádzali; milovali sme hrocha prezývaného Peter Veľký; lietajúce líšky; terárium, v ktorom sa to hemžilo neprirodzenými a zároveň strašidelnými tvormi. Návštevy nám boli odmenou za to, že sme znášali život vo svojej rodine, ale zároveň aj prejavom vzbury. Rieka Bronx River pretekala priamo cez pozemok zoologickej záhrady; hadiaca sa temná voda vyzerala ako ďalšie živé zviera, ktoré sem preniklo, rozdelilo záhradu na polovicu a potom ušlo. Voda predsa cestu von poznala.

No a potom tu bol leví brloh; to ohradené, temné a zalesnené územie. Ťahalo ma to tam, akoby mi tie zvery patrili alebo akoby som ja patrila im.

„Sultán.“ Môj hlas sa niesol nocou. „Boudin Maid.“

Oba levy berberské pobehli vpred. Blížili sa k ohrade: na zem kládli laby a pod srstou sa im napínali nebezpečné svaly. Obklopovala ich aura veľkoleposti – akoby už svoj osud pochopili a s nesmiernou dôstojnosťou ho aj prijali. Hrivy mali pôsobivé a husté ako stromy v lese. Ponorila som sa do nekonečného vesmíru ich obrovských jantárových očí a ony mi dovolili, ba dokonca ma vyzvali k tomu, aby som pomedzi železné mreže natiahla ruku a prsty ponorila do ich srsti. Prirodzená dravosť z nich už dávno vyprchala a ja som pocítila spriaznenosť, z ktorej sa mi rozochvela hrud'

Opätovali môj pohľad, príjemnou váhou mi tlačili na dlaň a ja som vedela, že život v zajatí im zničil duše.

„Mrzí ma to,“ šepkala som zakaždým. „Mali sme byť slobodní.“

ČASŤ PRVÁ

AMERIKA

*Ak chceš poraziť temnotu naokolo,
musíš najprv poraziť temnotu vo svojom vnútri.*

Aslan, Dobrodružstvá lode Ranný pútnik, C. S. Lewis

PRVÁ KAPITOLA

Začať odznova, musím začať odznova
Ja, ktorá som v ohni začala toľké lásky

Sonet I, Joy Davidmanová

1946

Ossining, štát New York

Existuje nespočetné množstvo spôsobov, ako sa zamilovať, a ja som svoje neúspešné vzťahy začínala na mnoho rôznych spôsobov. Tentoraz som sa napríklad rozhodla vyskúšať manželstvo.

Svet sa dokáže zmeniť v jedinej chvíli. Mnohokrát som videla, ako ľudia žijú svoj každodenný život v presvedčení, že už odhalili jeho tajomstvo. Videla som, ako sa ukrývajú v jeho bezpečí. Neexistuje však spôsob, ako tajomstvo života odhaliť – alebo presnejšie, neexistuje spôsob, ako ho odhaliť bez toho, aby pritom netrpelo naše srdce. Vtedy som to už mala vedieť; mala som byť na to pripravená.

„Joy.“ Billov hlas znel v telefóne tak roztrasene, až som si myslela, že havaroval alebo sa mu stalo ešte čosi horšie. „Opäť som v koncoch a neviem, čo mám robiť. Neviem, kam mám ísť.“

„Bill.“ Čierne plastové slúchadlo som si oprela medzi ucho a rameno, a kým som na hrudi natriasala nášho malého Douglasa, hrubá šnúra sa hojdala. „Zhlboka sa nadýchni. Všetko bude

v poriadku. Vracia sa ti ten starý strach. Ale nie si vo vojne. Si v bezpečí.“

„Ale ja sa *nemám* dobre, Joy. Už to neznesiem.“ Úzkosť mu rozbila hlas na kúsky, ale rozumela som tomu. Mohla som ho prehovoríť, aby sa na konci toho útesu otočil, tak ako som to urobila už niekoľkokrát. Kým sa to skončí, možno sa opije, ale dokážem ho upokojiť.

„Poď domov, Pudlík môj. Len poď domov.“ Použila som prezývku, ktorou sme sa oslovovali; rovnako sme volali aj naše deti. Teraz som ho volala domov.

„Nevrátim sa domov, Joy. Nie som si istý, či sa ešte vôbec niekedy vrátim.“

„Bill!“ Myslela som si, že možno zložil, ale potom som počula jeho ťažký dych, jeho nádych a výdych. Znelo to, akoby sa z neho niekto nasilu snažil vytlačiť život. A potom sa v slúchadle rozľahol ten dlhý a prenikavý tón, ktorý znamenal, že predsa len zložil. Prenikol mi až dovnútra, až k srdcu, v ktorom sa nachádzal môj vlastný strach – strach v mojom vnútri trpezlivo vyčkával a bol pripravený kedykoľvek zaútočiť.

„Nie!“ zakričala som do hlučej linky.

Číslo do Billovej práce som poznala naspamäť a volala som mu znova a znova. Telefón však vyzváňal zbytočne a ja som si donekonečna ako mantru opakovala jediné slovo: „Zodvihni, zodvihni, zodvihni.“ Akoby som s tým čokoľvek mohla robiť, odtiaľto, z našej kuchyne, opretá o drez oblepený limetkovozeleným linoleom. Nakoniec som to vzdala. Nemohla som s tým urobiť nič. Nemohla som deti nechať tak a ísť ho hľadať. Auto si zobral on a mne nemal kto pomôcť. Nevedela som ani to, kde by som ho hľadala; mohol byť v niektorom bare, ale v New Yorku ich boli stovky.

Bola som sama, a tak som nevyhnutne dospela k názoru, že všetko je to moja chyba. To ja som naliehala na to, aby sme sa z mesta presťahovali na toto osamelé a príšerné miesto, ďaleko od kolegov spisovateľov a všetkých vydavateľov. To ja som uverila, že nikdy nebudem poetkou ani spisovateľkou, priateľkou ani milenkou. Budem už len manželkou a matkou. Presťahovaním som sa zúfalo

snažila o to, aby sa Bill prestal stretávať s tou blondínou z Manhattanu. V zúfalstve človek uverí, že hlúpe nápady sú tie najlepšie.

Bol s inou ženou a len predstieral, že sa zrútil? Celkom nepravdepodobné to nebolo, ale na druhej strane aj jeho šialenstvo malo svoje hranice.

Alebo možno nemalo.

Náš dom v údolí Hudson Valley, na samom konci predmestia menom Ossing v štáte New York, bol vlastne len malým dreveným príbytkom. Nazývali sme ho Maple Lodge, teda Javorová lóža. Dom mal šikmú strechu a pri každom pohybe ktoréhokoľvek člena našej malej rodiny celý vŕzgal. Mohol to byť Bill, naše batoloa Davy, ktoré sa často správalo ako nekontrolovateľná jadrová bomba, alebo Douglas; ten bol tiež ešte maličký. Pod váhou toho neustáleho pohybu sa často zdalo, že sa rúcajú samotné základy toho domu. Mala som tridsaťjeden rokov, bola som obklopená knihami, dvoma mačkami a dvoma synmi a cítila som sa rovnako stará ako ten dom.

Chýbali mi priatelia, rýchly a inšpiratívny život vo veľkomeste, oslavy organizované vydavateľmi a klebety z literárnych kruhov. Chýbali mi susedia. Chýbala som sama sebe.

Noc obklopila nielen mňa, ale aj oboch mojich synov. Temnota tlačila na okenice strašidelnou silou. Douglas, ten Douglas s hrivou hnedých kučierok a lícami farby jablák, zadriemal a z úst mu visela fľaštička s teplým mliekom; Davy zas po drevenej podlahe ťahal hračkárske nákladné autá a nevšimol si škrabance, ktoré po sebe zanechávali.

Chodila som po dome a cítila čoraz väčšiu paniku. Čakala som, kým sa Bill ozve. Kliala som. Kričala. Pästou som udierala do mäkkých vankúšov na ošúchanom gauči. Keď som chlapcov nakŕmila a okúpala, zatelefonovala som rodičom a niekoľkým priateľom – neozval sa im. Ako dlho bude preč? Čo ak sa nám minie jedlo? Najbližší obchod bol od nás vzdialený celé kilometre.

„Upokoj sa,“ opakovala som si neustále. „Nestalo sa mu to prvýkrát.“ Bola to pravda: neustále nad nami visela hrozba ďalšieho zrútenia. Nezažila som to najhoršie z nich; to, ktoré prišlo

po tom, čo krátko bojoval v španielskej občianskej vojne. Vtedy, skôr ako sme sa spoznali, sa pokúsil o to, čoho som sa bála najviac – o samovraždu. Traumaty, ktoré si z vojny priniesol, mu ničili dušu a viac ich už nedokázal niesť.

Akoby to mohlo pomôcť, predstavila som si Billa vo chvíli, keď som ho stretla – toho zapáleného mladého muža, ktorý bol členom Ligy amerických spisovateľov. Videla som pred sebou jeho chudú postavu, široký úsmev a husté fúzy. Jeho odvaha a idealizmus ma okamžite upútali, tento muž sa predsa neváhal dobrovoľne prihlásiť a ísť bojovať do ďalekej krajiny, v ktorej zúrila vojna. Neskôr som sa ešte viac zamilovala do toho istého šarmantného muža, ktorého som počula hrať na gitare v kluboch vo štvrti Greenwich Village.

Naša vášeň mi vyrazila dych, šokovala ma tým, aká bola náhla; ako sa naše telá a mysle navzájom našli. Keď sme sa stretli, bol ženatý, ale uistoval ma, že to nikdy nebolo naozaj. Nie je to také ako medzi tebou a mnou, opakoval. Svadbu sme mali v umeleckej kolónii MacDowell tri dni po tom, čo sa oficiálne rozvedol – chceli sme tým dať najavo svoj vzťah, ale aj oddanosť umeniu. Dvaja spisovatelia. Jedno manželstvo. Jeden život. A práve ten zápal a idealizmus ho teraz trhal na kusy, ovládol mu myseľ a priviedol ho naspäť k fľaške.

Blížila sa polnoc, stála som nad kolískou nášho spoločného dieťaťa a srdce mi v hrudi tlklo ako šialené. Pre záchranu svojho manžela som nemohla urobiť nič, absolútne *nič*. Odvaha ma opustila; ego sa mi rozpadlo.

Pravdepodobne prvýkrát v živote som sa úprimne nadýchla a padla na kolená s takou silou, že ma od toho nárazu rozboleli celé nohy. Sklonila som hlavu a slzy mi stekali do kútikov úst. Modlila som sa, prosila som o pomoc.

Modlila som sa! K Bohu?

V Boha som neverila. Bola som ateistka.

Aj tak som však kľáčala na kolenách.

Počas toho, ako ma ovládal nesmierny strach a volala som o pomoc, v malej praskline mojej duše uvidel prefičaný Lev svoju

príležitosť a zjavil sa Boh; vstúpil do puklín v mojom srdci; akoby už dlho čakal na to, ako sa doň dostane. Zalialo ma teplo; prehnala sa mnou vlna pokoja. Prvýkrát v celom svojom dovtedajšom živote som sa cítila poznaná a milovaná. Jasne som si uvedomovala, že je so mnou, aj že so mnou vždy bol.

Zjavenie netrvalo dlho, určite kratšie ako minútu. Zároveň však trvalo navždy: čas ako súslednosť jednotlivých momentov prestal existovať; jestvoval len ako večnosť. Zmizla hranica medzi mojím telom a okolím, medzi srdcom a dušou, medzi strachom a pokojom. Ozývala sa vo mne len jeho milujúca prítomnosť.

Tep sa upokojil a slzy prestali tiecť. Naklonila som sa dopredu a mokré líce som položila na podlahu. „Prečo si tak dlho čakal? A prečo som tak dlho čakala ja?“ Spočinula som v tichu a potom som sa opýtala: „A čo teraz?“

Neodpovedal. Nebolo to tak – nebolo žiadneho hlasu, ale aj tak som v sebe našla silu na to, aby som sa postavila; aby som sa na svoje deti pozrela s vďakou; aby som počkala, čo sa bude diať ďalej.

V tej chvíli sa Boh nepostaral o to, aby bolo zrazu všetko v poriadku, ale o to predsa ani nešlo. Stále som nevedela, kde je Bill, stále som sa bála o jeho život, ale Ktosi, podľa všetkého môj Stvoriteľ, bol v tom všetkom so mnou. Ten Ktosi bol rovnako skutočný ako moji spiaci synovia, ako búrka búšiaci do okien, ako moje kolená na drevenej podlahe.

Bill sa nakoniec po tom, čo sa túlal ulicami a spíjal do bezvedomia, dotackal k taxíku, ktorý ho tesne pred úsvitom priviezol domov. Keď vstúpil do dverí, chytila som mu do dlaní tvár a zacítila zápach tej prekliatej pálenky. Povedala som mu, že ho milujem a teraz už viem, že existuje Boh, ktorý nás miluje oboch; sľúbila som mu, že to spolu zvládneme.

Roky plynuli a na našom konferenčnom stolíku pribúdali knihy o histórii a filozofii, náboženské knihy a rôzne pamflety; stále sme však nevedeli uchopiť zážitok, o ktorom som vedela, že bol taký

skutočný ako tlkot môjho srdca. Ak Boh existoval – a ja som si bola absolútne istá, že áno –, ako sa na svete zjavil? Ako, ak vôbec, mám k nemu pristupovať? Alebo bol ten zážitok len zábleskom pochopenia, ktorý však nič nemenil? Nešlo koniec koncov o náboženský prerod; bolo to len pochopenie, že existuje čosi väčšie. Chcela som vedieť viac. A viac.

V jedno jarné popoludnie, po tom, čo sme sa presťahovali do rozľahlého domu na farme v Staatsburgu v štáte New York, ležalo na kuchynskom stole tri roky staré vydanie mesačníka *Atlantic Monthly* z roku 1946, ktoré Bill používal ako podložku pod hrnček s kávou. Hrnček som odsunula, a kým deti spali, prelistovala som si ho. Nakoniec moju pozornosť upútal článok profesora z Beloit College menom Chad Walsh. Jeho text mal názov *Apoštol ku skeptikom* a dopodrobna sa venoval istému C. S. Lewisovi – tento muž pôsobiaci na univerzite v Oxforde bol ateistom, ktorý našiel svoju vieru. O autorovi som, samozrejme, počula, dokonca som prečítala aj jeho diela *Pútnikov návrat* a *Veľký rozvod* – v oboch sa nachádzala tichá pravda, ktorú som sa ešte len učila načúvať. Zahrĺbila som sa do článku a zo sústredného čítania príbehu o autorovi a učiteľovi, ktorý si cestu k americkému čitateľovi našiel vďaka jasným a pochopiteľným vetám, logike a intelektuálnemu obsahu, ma vytrhlo až Douglasovo volanie.

Čoskoro som prečítala všetko, čo Lewis napísal – išlo o vyše tucet kníh vrátane tenkej novely, v ktorej som našla takú dávku satiry, že ma múdrosť obsiahnutá v príbehu priťahovala znova a znova: *Rady skúseného diabla*.

„Bill.“ Zodvihla som Lewisovu knihu *Veľký rozvod*, ktorú som opäť čítala. Práve sme večerali a obaja chlapi sa babrali so špagetami na tanieri. „Tento človek nám môže pomôcť nájsť odpovede na niektoré naše otázky.“

„Je to možné,“ zamrmlal. Ešte pred skončením večere si zapálil cigaretu, oprel sa a hľadel na mňa cez okuliare, ktoré nemali rám. „Hoci si nemyslím, drahý Pudlík, že existuje niekto, kto má odpovede na *naše* otázky.“

Bill mal vo svojej racionalite pravdu – uveriť v akéhokoľvek boha nebolo len tak. Každý filozofický aj náboženský smer má na božstvo vlastný pohľad, ktorý som nevedela uchopiť. Bola som už odhodlaná hľadanie ukončiť a ohromný zážitok s Bohom navždy uložiť do veľkej krabice s ostatnými chybami. Teda až kým som sa nespojila s profesorom Walshom, autorom článku. Až kým som ho nepožiadala, aby mi porozprával o C. S. Lewisovi.

Profesor Walsh Lewisa navštívil v Oxforde a istý čas strávil v jeho spoločnosti. Na základe článku práve pracoval na knihe s rovnakým názvom a odpovedal mi. „Napište pánovi Lewisovi,“ navrhol. „Veľmi rád píše listy a miluje diskusiu.“

A tak – tri roky po mojom pokornom nočnom zážitku; po troch rokoch čítania a štúdia, návštev u Anonymných alkoholikov a rozhovorov; a po tom, čo sme sa stali členmi presbyteriánskej cirkvi – sa zrodil nápad: napíšeme list C. S. Lewisovi; list plný našich otázok, našich dilem a našich pochybností o Kristovi, v ktorého zjavne veril.